SEMONİDES
VE
ALTI İAMBOS ŞAİRİ

ŞİİRLER
-BÜTÜN FRAGMANLAR-

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

ÇEVİREN: ALOVA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları



Genel Yayın: 3606

Hümanizma ruhunun ilk anlayış ve duyuş merhalesi, insan varlığının en müşahhas şekilde ifadesi olan sanat eserlerinin benimsenmesiyle başlar. Sanat şubeleri içinde edebiyat, bu ifadenin zihin unsurları en zengin olanıdır. Bunun içindir ki bir milletin, diğer milletler edebiyatını kendi dilinde, daha doğrusu kendi idrakinde tekrar etmesi; zekâ ve anlama kudretini o eserler nispetinde artırması, canlandırması ve yeniden yaratmasıdır. İşte tercüme faaliyetini, biz, bu bakımdan ehemmiyetli ve medeniyet dâvamız için müessir bellemekteyiz. Zekâsının her cephesini bu türlü eserlerin her türlüsüne tevcih edebilmiş milletlerde düşüncenin en silinmez vasıtası olan yazı ve onun mimarisi demek olan edebiyat, bütün kütlenin ruhuna kadar işliyen ve sinen bir tesire sahiptir. Bu tesirdeki fert ve cemiyet ittisali, zamanda ve mekânda bütün hudutları delip aşacak bir sağlamlık ve yaygınlığı gösterir. Hangi milletin kütüpanesi bu yönden zenginse o millet, medeniyet âleminde daha yüksek bir idrak seviyesinde demektir. Bu itibarla tercüme hareketini sistemli ve dikkatli bir surette idare etmek, Türk irfanının en önemli bir cephesini kuvvetlendirmek, onun genişlemesine, ilerlemesine hizmet etmektir. Bu yolda bilgi ve emeklerini esirgemiyen Türk münevverlerine şükranla duyguluyum. Onların himmetleri ile beş sene içinde, hiç değilse, devlet eli ile yüz ciltlik, hususi teşebbüslerin gayreti ve gene devletin yardımı ile, onun dört beş misli fazla olmak üzere zengin bir tercüme kütüpanemiz olacaktır. Bilhassa Türk dilinin, bu emeklerden elde edeceği büyük faydayı düşünüp de şimdiden tercüme faaliyetine yakın ilgi ve sevgi duymamak, hiçbir Türk okuru için mümkün olamıyacaktır.

23 Haziran 1941
Maarif Vekili
Hasan Âli Yücel

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

SEMONİDES VE ALTI İAMBOS ŞAİRİ
ŞİİRLER
-BÜTÜN FRAGMANLAR-

ÖZGÜN ADI
FRAGMENTS

ÇEVİREN
ALOVA

© TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI, 2016
Sertifika No: 29619

EDİTÖR
HANDE KOÇAK

GÖRSEL YÖNETMEN
BİROL BAYRAM

GRAFİK TASARIM VE UYGULAMA
TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI

I BASIM, 2010, NOTOS KİTAP YAYINEVİ, İSTANBUL

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI'NDA
I. BASIM, TEMMUZ 2016, İSTANBUL

ISBN 978-605-332-818-6 (CİLTLİ)
ISBN 978-605-332-819-3 (KARTON KAPAKLI)

BASKI
YAYLACIK MATBAACILIK
LİTROS YOLU FATİH SANAYİ SİTESİ NO: 12/197-203
TOPKAPI İSTANBUL
(0212) 612 58 60
Sertifika No: 11931

Bu kitabın tüm yayın hakları saklıdır.
Tanıtım amacıyla, kaynak göstermek şartıyla yapılacak kısa alıntılar dışında gerek metin, gerek görsel malzeme yayınevinden izin alınmadan hiçbir yolla çoğaltılamaz, yayımlanamaz ve dağıtılamaz.

TÜRKİYE İŞ BANKASI KÜLTÜR YAYINLARI
İSTİKLAL CADDESİ, MEŞELİK SOKAK NO: 2/4 BEYOĞLU 34433 İSTANBUL
Tel. (0212) 252 39 91
Faks. (0212) 252 39 95
www.iskultur.com.tr

HASAN ÂLİ YÜCEL KLASİKLER DİZİSİ

CCXC

SEMONİDES
VE
ALTI İAMBOS ŞAİRİ

ŞİİRLER
-BÜTÜN FRAGMANLAR-

ÇEVİREN:
ALOVA

TÜRKİYE İŞ BANKASI
Kültür Yayınları

Giriş

Suidas Sözlüğü'ne göre, *iambos* şairi, Krines oğlu, Amorgoslu Semonides Troya Savaşı'ndan 490 yıl sonra ünlendi. *İambos*'ların yanı sıra, iki *elegia* kitabı yazdı. Kimilerine göre, ilk *iambos* şairiydi. Gerçekte Samosluydu ve Samosluların önderi olarak, Amorgos'un sömürgeleştirilmesi sırasında bu adaya geldi. Adada üç kent kurdu: Minoa, Aigialos ve Arkesime. Samos tarihini manzum biçimde yazdı. Kyril'e göre (664-661), "Hipponaks, Semonides ve müzikçi Aristoksenos 29. Olimpiyat'ta ünlendi." Athenaeus, *iambos* şairleri üzerine yazdığı birinci kitapta, Mnasion'un halkın önünde Semonides'in şiirlerini okuduğundan söz eder. Lukianos ise, üç büyük *iambos* şairi olarak, Arkhilokhos, Hipponaks ve Semonides'in adlarını sayar. *Greek Lyric Poetry* [Yunan Lirik Şiiri] adlı yapıtında M. L. West Semonides'ten söz ederken, "Olasılıkla, MÖ 7. yüzyılın ikinci yarısında yaşadı ve doğum yeri Samos'tu. İki *elegia* kitabı ve *iambos* ölçüsüyle yazdığı en az iki kitabı olduğu bilinir. Eski kaynaklarda, sık sık, Keoslu Simonides'le karıştırılır," üst notunu koyar. Strabon da Amorgos'tan söz ederken Semonides'i anar. R. Lattimore ise, *Greek Lyrics* [Yunan Lirikleri] adlı antolojisinde onu, daha çok, bir köy bilgesine benzetir.

*

Birincisi kısa, ikincisi uzun, iki heceden oluşan bir ölçü ayağı olan *iambos*, gerçekte, bir şiir türünü tanımlar. Sözcü-

ğün kökeni tartışmalıdır. Kimi bilginler, *iambos* ile Dionysos şenliklerinde söylenen *dithyrambos* arasında bir bağlantı kurar. *İambos* terimi ilk kez şair Arkhilokhos'un bir fragmanında anılmıştır. Her iki sözcüğün Helen-öncesi olduğu sanılmaktadır. Azra Erhat *Mitoloji Sözlüğü* adlı yapıtında bu terimi mitolojik *iambe*'ye bağlarken, "... kızı Persophone'yi aramaya çıkan Demeter oraya uğramış. Üzüntüden yüzü gülmeyen tanrıçayı *iambe* yaptığı şakalarla güldürmeyi başarmış. İlkin Yunan yergileri, sonra da tragedya ve komedyalarda konuşma vezni olan *iambos* veznine adını veren bu *iambe* imiş," der. Sirakusai'de ise yerli dansçılara *iambistai* adı veriliyordu.

İambos'lar, başlangıçta, Demeter ve Dionysos adına düzenlenen kimi şenliklerde söylenen, geleneksel nitelikteki, komik, açık saçık, küfürlü, aşağılayıcı, iğneleyici sözlerden oluşan şarkı ve monologlardı. "Edebî *iambos*" denen tür ise, bireysel olarak bu geleneğe yaslanan şairlerce geliştirildi. İonia'da, MÖ 7. ve 6. yüzyıllarda Arkhilokhos, Hipponaks ve Semonides gibi şairler, şenliklerde okunmak üzere yazdıkları ve sert, iğneleyici bir söyleyişin, cinselliğin, acımasız yergilerin egemen olduğu şiirleriyle, yüzyıllarca "*iambos* şiiri" olarak anılacak türü yarattılar. Semonides'in kullandığı *iambos trimetros*, Aristoteles'e göre, bütün ritimler içinde, sözlü Yunancaya en yakın olanıydı ve 5. yüzyıl tiyatrosunda standart diyalog ölçüsü olarak kabul edilmişti. Ephesoslu Hipponaks ise *iambos trimetros*'a yeni bir özellik kazandırarak, *kholiambos* [aksak *iambos*] ölçüsünü geliştirdi.

Semonides'in ilk fragmanında görüldüğü gibi, *iambos*, yalnızca Demeter şenliklerini oluşturan öğelerden biri değil, aynı zamanda, yaşam üzerine derinlemesine bir düşünceyi yansıtan bir şiir türü olarak gelişti. Bu fragmanı kimi bilginler "karamsar" olarak nitelemiştir. Ne ki, şiirde gerçekçi bir bakış açısının egemen olmadığı söylenemez. İlk dört fragman bu bakımdan bir bütün olarak okunabilir.

Semonides'in dünyaca ünlü yedinci fragmanı ise, şairin kişiselliğini yansıtmaktan çok, kimi meddah gösterilerini ya da ortaoyunlarndaki monologları hatırlatır biçimde, Demeter-Dionysos şenliklerinde sık rastlanan bir temayı işler. Aynı temaya Arkhilokhos ve Hesiodos'ta da rastlanır. Arkaik dönemden günümüze kalan en uzun *iambos* olan bu şiir, bir yönüyle, hayvan fabllarından türetilmiş izlenimi verir. Birinci ve yedinci fragmanlar, geleneksel halk düşüncesi göz önünde bulundurularak okunmalıdır.

Semonides; Arkhilokhos, Hipponaks, Herodas ve öteki *iambos* şairleriyle birlikte, "edebî *iambos*" geleneği çizgisinde yürüyen Yunan şairlerini önemli ölçüde etkilemiştir.

Alova, Şubat 2009

SEMONİDES

I

Bilir, oğlum, her şeyin sonunu, koca sesiyle
gürleyen Zeus, kafasına göre çözer.
Akıl arama insanoğlunda, yaşarız günübirlik,
otlayan hayvanlar gibi, bilmeyiz hiç
nasıl bir son biçecek tanrı her şeye.
Besler bir yandan umut ve inanç boş hevesimizi.
Kimi, yarını bekler; kimi dönmesini mevsimlerin
ve kimse yoktur beklemesin, gelecek yıl
kol kola dolaşmayı dirlikle, gönençle.
Oysa gelir yapışır yakasına insanın
istenmeyen yaşlılık, varmadan amacına.

Kimi, serilir gider amansız hastalıktan,
kimini gönderir Hades kara toprağa
Savaş Tanrısı'nın eliyle. Savurup atar
fırtına, sayısız dalgası çalkanan denizin
karadan umut kesmiş fukarayı.
Kiminin feci olur sonu, bırakır günışığını
geçirip ipi boynuna oluruyla gönlünün.
Derim ki, her yerdedir bela. Bekler ölüm
bin bir yüzüyle insanoğlunu
apansız gelen acılar, onca felaket.
Bana kalırsa, sevmeyin derim o kadar
kara bahtınızı ey insanlar,
ne de eziyet edin kendinize
gizleyip içinizde onca buruk acıyı.

(Stobaeus, *Antoloji*, 4.34.15)

II

Şu kadarcık aklımız olsaydı, en çok
takardık kafamızı ölüp gidenlere.
bir gün [...]

(Stobaeus, *Antoloji*, 4.56.4)

III

Ölüm uzun, yaşam kısa
bari, adam gibi yaşansa.

(Stobaeus, *Antoloji*, 4.53.2)

IV

Kimse bağışık değil tepeden tırnağa
suçtan ve ezinçten.

(Stobaeus, *Antoloji*, 4.41.7)

V

Memede bir tay gibi koşuyor
anasının yanında.

(Plutarkhos, *Erdemin Gelişmesi*, 14.84)

VI

Canlar canını bulur iyi bir eşte bir erkek,
belanın belasını kötü bir eşte.

(İskenderiyeli Klementies, *Seçkiler*, 6.13.1)

VII
Kadınlar Üzerine

Başlangıçta tanrı türlü akıl verdi kadına.
Birini uzun kıllı domuzdan yarattı.
Evi baştan sona karman çorman,
çamurlar topak olmuş yuvarlanır yerde,
ne kendi yıkanır, ne üstünü yıkar;
çöküp yağ bağlar gübrenin üstünde.

Birini hınzır tilkiden. Bir kadın ki
her şeye erer aklı. İyiymiş, kötüymüş
bir şey kaçmaz gözünden. Huyudur çünkü
kötü demesi iyiye, kötüye iyi.
Sabahtan akşama değişir ruh hali.

Birini dişi köpekten yarattı. Huysuzun teki,
anası kılıklı. Her şeyi duysun, bilsin ister.
Her yeri kolaçan eder, acı acı havlar durur
kimseyi görmese de. Susturamaz hiçbir erkek
öyle gözünü korkutmakla; ister, gazaba gelip
kırsın dişini taşla; ister, tatlı sözler söylesin;
konuklar arasındayken bile
yolu yoktur susturmanın acı acı havlarken.

Birini topraktan yarattı Olymposlular.
Verdi erkeğine onu sakat.
Böylesi ne iyiyi bilir, ne kötüyü.
Tıkınmaktır işi gücü. Gönderince karakışı tanrı
titreyip çeker iskemleyi başına ocağın.

Birini denizden. İki ruhludur bu kadın.
Gün olur güller açar yüzünde.
Yere göğe koyamaz onu konuklar:
"Dünyanın en iyi kadını, en güzel kadını!"
Gün olur, hiç çekilmez: Ne yüzüne bakılır,
ne yanına yanaşılır. Sıkıysa yanaş:
Yeni yavrulamış köpek gibi köpürür.
Dalaşır herkesle dost düşman demeden,
dinmez bir türlü öfkesi. Nasıl deniz
dümdüz olup yazın mest eder gemicileri,
birden patlayan dalgalarla gelirse gazaba,
bu kadın da tıpkı deniz gibidir işte.
Belli mi olur ne zaman değişeceği denizin!

Birini inatçı, boz bir eşekten yarattı.
Zordur onu işe sürmek. Yola gelir biraz
paylayıp dürtünce, ama iş denmez işine.
Tıkınıp durur gece gündüz arka odada
atıştırır durmadan ocağın başında.
Sevişmek dersen, geçmez hiç huyundan
atar yatağa önüne geleni.

Birini gelincikten. Zavallı bir türdür bu.
Onda güzellik ne arar! Ne insanın canı çeker,
ne cana yakındır, ne de sevimli.
Aklı fikri yatakta;
ama içi dışına çıkar yatağına girenin.
Hırsızlık edip zarar verir komşusuna,
atıştırıp durur boy'na kurban artıklarını.

Birini uzun yeleli kısraktan yarattı.
Sıkıntıya gelemez böylesi. Yığar evin işini
başkasının üstüne. Ne değirmen taşına
el sürer, ne kalburu tutar,
ne de süpürür gübreyi evinden,
oturmaz başına ocağın kurum bulaşır diye.
Zorla götürür erkekleri yatağa.
Günde iki, bazen üç kez yıkanıp
kokular sürünür; taralıdır her zaman
uzun saçları, gölgeler onu çiçeklerle.
Güzel görünür elâlemin gözüne
böyle bir kadın; ama beladır kocasının başına
bir tiran değilse ya da eli âsâlı bir kral,
göğsünü gösterişten kabartıp duran.

Birini maymundan yarattı. Erkeğin başına sardığı
en büyük beladır bu Zeus'un. Daha çirkin bir yüz
olamaz yüzünden; alay eder onunla herkes
yürürken kentte. Boynu kısa, yürüyüşü hantal,
kıçtan bacaklı. Ah, ne yazık o adama
böyle bir felaketi kollarına alan!
Bütün dolapları, numaraları bilir,
maymun gibi tıpkı; kulak asmaz gülenlere,
incelik göstermez kimseye. Gün boyu
bir tek şey düşünür, bir tek şey kurar kafasında:
nasıl etse de birine en büyük zararı verse!

Öbürünü arıdan yarattı. Şanslıdır onu alan,
konduramaz çünkü kimse bir şey üstüne.
Varlık daha varsıl olur onunla, daha bir
Serpilir.
Severek yaşlanır kendini seven kocasıyla,
güzelim, seçkin çocukların anası olur.
Hemen göze çarpar kadınların arasında,

çepeçevre sarar onu tanrısal bir güzellik.
Sevmez oturmayı açık saçık hikâyeler
anlatan kadınlar içinde. Böyle bir kadın
lütfudur Zeus'un bir erkeğe.
En iyi, en duyarlı kadınlardır bunlar.

Ne ki, Zeus'un tasarladığı öbür türler vardır
ve her zaman erkeklerin yanı başında olacaklardır.
Çünkü en büyük beladır kadınlar Zeus'un yarattığı.
Yardım ediyor göründüklerinde bile
en büyük belayı açarlar beylerin başına.
Bir kadınla oturan geçiremez evde bütün günü
şöyle neşe içinde, ne de atabilir evinden çabucak
açlık denen o düşman konuğu, Tanrılar yağısını.
Ne zaman huzur bulacak olsa bir erkek evde
kayrasıyla tanrının, kayırmasıyla insanların,
hemen bir kusur bulup çıkarır tırnaklarını.

Çünkü ne zaman bir kadın varsa evde, evin adamı
canı gönülden ağırlayamaz yabancı bir konuğu.
Diyorum sana, en saygın kadın
bir bakarsın en kırıcı kadın olmuş.
Ağzı bir karış açık bakarken kocası ona
eğlenip durur komşular aval adamla.
Her erkek elin karısında kusur bulur da
göklere çıkarır sıra gelince kendi karısını.
Aymayız bir türlü: Aynı bokun soyuyuz hepimiz.
En büyük beladır çünkü kadın Zeus'un yarattığı;
o ki vurmuş ayaklarımıza kölenin prangalarını,
buyur ettiğinden beri Hades, kadınlar için savaşanları.

(Stobaeus, *Antoloji*, "Kadınlar Üzerine", 4.22.193)

VIII

Ve Semonides der ki *iambos*'larında:
Bir yılanbalığı gibi balçığın içinde.

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*, 7.299c)

IX

Kapıp gitti balıkçıl bir Menderes yılanbalığı[2]
yiyen şahini görür görmez.

(Athenaeus sürdürür.)

X

Neden anlattım bunları ki upuzun bir söylevde.

(Skholiastes, *Euripides Üzerine*, "Phoenissae" [Yaşadım], 207)

X.a.

Tafra atma yıkanmadım diye, dikilip durma öyle
su korkusundan, gelmesin sakalın
kırkılacak hale, süsleme gövdeni kirli tunik içinde.

(Herennius Philo, *Sözcüklerin Değişik Anlamları Üzerine*)

XI

yumurtası gibi bir Menderes kazının

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*, 2.57d)

XII

Tezelden sarılıyor iç organlara bir çaylak gibi

(Khoeroboskos, *Theodosios'un Kanonları Üzerine*)

XIII

ve orada uçtu bize doğru kınkanatlı,[3]
odur yaratıklar içinde en kötü yaşayan

(*Etymologicum Genuinum*)

XIV

O kadar korku duymazdı
dar geçitlerinde gölgelik dağların
karşılaşsa bir aslanla ya da leoparla
yapayalnız bir adam.

(Galenos, *Hippokrates Üzerine*, "Salgın Hastalıklar")

XV

Tonbalığı kalamarı, kayabalığı karidesleri için

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*, 3.106d)

XVI

İambos'larında şöyle derken Semonides'in yüzü kızarmaz:

Yağlıyordum kendimi merhemler,
kokular ve *bakkaris*'le,[4] bir tüccar vardı çünkü işin gerçeği...

(İskenderiyeli Klementos, *Başöğretmen*, 2.8.64.3-4)

XVII

ve sürdüm arka kapıya doğru[5]

(*Etymologicum Genuinum* ve *Magnum*)

XVIII

bir atınki gibi kemerli boynu ve
kırıtkan yürüyüşlü

(*Etymologicum Genuinum* ve *Magnum*)

XIX

kör ya da görmesi kötü ya da iyi gören biri

(Polluks, *Dağarcık*, 2.65)

XX

Perilere kurban adıyorlar ve Maia'nın oğluna;
sığırtmaçların soyunu gözetiyor çünkü onlar[6]

(Skholiastes, *Homeros Üzerine*, "Odysseia", *Periler İçin Bir Pay*)

XXI

Adların kabalığından sakınmak amacıyla kimileri der ki, (Pordoselene yerine) Poroselene demeli; Aspordenon yerine, Asporenon: Pergamum dolayındaki sarp ve berbat dağ ve der ki: "Oradaki tapınak Tanrıların Anası Asporene'nindir." Peki, o zaman *pordalis* (leopar), Saperdes ve Perdikkan'a ne demeli? Ama Semonides'te (değişik bir anlam var):

(a) *pordakoisin* giysisiyle (kıyıya?) fırlatılmış.

"sırılsıklam" yerine; ve erken komedyada bir yerde "alan", "*pordakori*"dur; yani, bataklık.

(Strabon, *Coğrafya*, 13.2.6)

pardakon ıslak anlamına gelir; Arkhilokhas'ta (40. Fragman) ve Amorgoslu Semonides'te:

(b) ıslak giysi aşağıya çekti.

(Skholiastes, *Aristophanes Üzerine*, "Barış")

XXII

Şöyle başlayan *iambos*'unda, Semonides (Tromilia peynirinden) söz eder:

Telembrotus, şimdiden yaptığın iş çok doğrusu
ki der aynı zamanda.

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*, 14.658b)

XXIII

İyi bak, Akhae'dan geri getirdiğim
harika Tromilia peyniri bu işte.

XXIV

Öyleyse, eski aşçıların bilicilik sanatında usta oluşlarına şaşmamak gerek. Yine de, hem düğünleri, hem de kurban törenlerini yönetirlerdi ve bir başka aşçı der ki Semonides'te:

Nasıl alazladım domuzun kıllarını, eti nasıl
kestim tören gereğince;
doğrusu, az şey bilmiyorum bu konuda

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*, 14.659d-f)

XXV

Kimse bir kepçe posa bile vermedi

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*, 10.424c)

XXVI

Kadın topladı masayı... kupalar.

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*, 10.460b)

XXVII

Ağzı inceltilmiş Argive kabıdır bu.

(Skholiastes, *Homeros Üzerine*, "İlyada", 2.219)

XXVIII

Akhanialılar ("domuz toynakları")

Domuzlarla ilgili olarak, yalnızca Aristophanes ("toynaklar") sözcüğünü kullanmaz, Semonides' te de geçer:

Arka ayaklarının toynaklarını oynattı.

(Skholiastes, *Aristophanes Üzerine*, "Akharnes", 740)

XXX

Yanmış kalça kemiklerinin

(*Etymologicum Cenuinum* ve *Magnum*)

XXXI.a

Semonides'te:

Ve öteki ağaç geldi (ateşin?) yanına

(*Etymologicum Cenuinum* ve *Magnum*)

XXXI.b

("deri manto giyenler")

Kalın deri paltocuk.

(Skholiastes, *Lykophron Üzerine*, 634)

XLI*

Lesboslu Prylis. Semonides atasözlerinden gelme bu ifadeyi bir kıyaslamada kullandı:

...Lesboslu Prylis gibi

Olasılıkla, Prylis Hermes'in ve bir bilicinin oğluydu.[7] Kimileri Pyrsus da der.

(Zenobius, *Atasözleri*)

---

* XXXII-XL arasındaki fragmanlar yorum ve atıflardan ibaret olduğu için bu baskıda onlara yer verilmemiştir.

XLII

Semonides'ten:

Tanrılar kolayca çeler ölümlülerin aklını

(Stobaeus, *Antoloji*, 2.1.10)

XLIII**

Trygaeus: Sophokles'ten Semonides'e dönüşüyor o.
Hermes: Semonides mi? Nasıl olur?
Trygaeus: Şimdi yaşlı ve çökkün; kâr için, sepet örgüsü bir yaygının üstünde bile deniz yolculuğu yaptı.

Bu parça üzerine yorumcu:

Aristophanes çok incelikli biçimde Semonides'i, bir iambos şairini, ikinci kitabının tıpkı sözcükleriyle alaya alır ve ayrıca, Semonides'in pinti olduğunu yazar. Bu yüzden Ksenophon ona elisıkı der.

** Bu fragmanın Semonides'e ait olup olmadığı kesin olarak bilinmemektedir.

ALTI İAMBOS *ŞAİRİ*

ANONİOS

Ananios

Ananios'un yaşamı hakkında kesin bir bilgi yoktur. Teos'ta MÖ 6. yüzyılda yaşadığı sanılmaktadır. Hipponaks gibi o da *kholiambos* ölçüsüyle yazmıştır. En uzun fragman (5) *trokhaios tetrametros*[8] ölçüsüyle yazılmıştır. Tzetsez'e göre, en seçkin iambos şairleri Ananios, Arkhilokhos ve Hipponaks'tır. Anonim Gramerci'ye göreyse, eski *iambos* ölçüsü komik, trajik ve yergisel olmak üzere üçe ayrılır. Hipponaks *iambos*'una "aksak", Ananios *iambos*'una "kırık-kalçalı" denir. Ananios'un özelliği, dördüncü ayaktan şiirin sonuna kadar beş uzun hecenin var olmasıdır ve bu yüzden *iambos*'larına "kırık-kalçalı" adı verilmiştir.

Trimetros'lar

I

Apollon, Delos'ta mı, Pytho'da mı, Naksos'ta mı,
Miletos'ta, yoksa Klaros'ta mı, nerede oturuyorsun,
bilmem,
Tapınağına gel, yoksa biteceksin İskitler arasında.

II

Ve şöyle der Pythermos:
Başka şey tutar mı altının yerini?

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*)

III

Ve şöyle dedi *iambos* şairi Ananios:
Tut ki kapattık birini bir eve, bir sürü altın
birkaç incir, birkaç kişiyle,
anlar çok geçmeden incir mi değerli altın mı?

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*)

IV

Ve der ki Ananios:
Lahanalar üstüne ant içerim ki
en sevdiğim sensin insanlar içinde...

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*)

Trokhaios Tetrametros'lar

V

Anthias[9] ya da "güzellik balığı". Epikharmos Hebe'nin evliliğinden söz eder: "Ve kılıçbalıkları ve tatlısu levrekleri, Ananios'a göre, baharın en leziz balıklarıdır, ama Anthias kışın en iyisidir." Ve Ananios der ki:

Baharda en lezizi tatlısu levreğidir, kışın Anthias,
incir yaprağında sunulan karides, lezizin lezizidir,
güzün harika olur yemek etini dişi keçinin.
İyi gider domuz üzüm-eziminde, aynı zamanda
kedibalığı mevsimidir bu, deniztavşanıyla
uzun kuyruklu köpekbalığı. Tadına doyum olmaz yazın
koyun etinin, tizdir sesleri ağustosböceklerinin.
Deniz ürünlerine gelince, tondur balıkların şahı,
yemek için değil, iştah açan sosuyla.
Ama yağlı öküz eti, bana sorarsan, enfestir gece gündüz.

SUSARİON

Susarion

Olasılıkla MÖ 6. yüzyılın sonunda ya da 5. yüzyılın başında yaşamış olan Megaralı Susarion'u pek çok kaynak komedyanın kurucusu olarak anar. Ne ki, günümüze bir tek fragmanından başka yapıtı kalmamıştır. "İlk komedya" olarak bilinen türün yaratıcısı ve ilk şairi Megara'da, Tripodeske'den, Philinos oğlu Susarion'dur. Kendini terk eden, kötü bir kadınla evlendi. Dionysos şenliğinde tiyatroya katıldı ve dört *iambos* şiiri okudu. Yazdıklarından yalnız bu fragman kaldı, öbürleri kayboldu. Böylece, "ilk komedya" ağzı bozuk niteliğini gizleyemedi.

Fragman

Dinleyin insanlar. Megara'da, Tripodeske'den
Philinos oğlu Susarion'un sözleri bunlar.
Kadın bir beladır. Neylersin, yaşanmaz
bir evde bela olmadan. İster evlen,
ister evlenme, ikisi de beladır çünkü.

HERMİPPOS

Hermippos

Atinalı Hermippos, Susarrion gibi hem komedya, hem *iambos* şairi olarak tanındı. MÖ 5. yüzyılın ikinci yarısında yaşadığı sanılmaktadır. Ama Susarion'a göre, yapıtları daha çok korunmuştur. Özellikle, komedyalarından bir bölümü günümüze kalmıştır. Az sayıdaki *iambos* ve *trokhaios*'larda dördüncü ve beşinci fragmanlarda görüldüğü gibi, sözcük oyunları ve az karşılaşılan sözcükler yer alır. Komedya şair Hermippos için daha geniş bilgi *Poetae Comici Graeci*'de yer alır. (5. Cilt, ss. 561-604)

İambos Trimetros'lar

I

Çünkü Hermippos ilk *iambos trimetros*'larında Helios kızı Lampetia ile Asklepios'un çocuklarının; Makhaon, Podalirios, İaso, Panakea ve en küçüklerinin Aegle olduğunu söyler. Kimi yazarlar İaniskos ve Aleksenor'u da ekler.

(Skholiastes, *Aristophanes Üzerine*, "Plutus" [İaso])

II

Ve tek tek kurutulmuş beyaz incirler.

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*)

III

Hiçbir bağ ile bağlı değil o adam.
(Yalnız, alışkanlıklarının harcıyla bağlı?)

(Skholiastes, *Aristophanes Üzerine*, "Kuşlar")

Trokhaios Tetrametros'lar

IV

Kadehler üzerine bir konuşma yapacağım. Komik şair Hermippos'un *iambos*'larında eğlendiği o Kyklikrania[10] kadehlerinden biri değil bu:

Yolculuğumda öfke-diyarına geldim Kylikraniaların
ve gördüm Herakleia'yı,[11] o güzelim kenti

(Athenaeus, *Bilginler Akşam Yemeğinde*)

V

Ve (ama) sonradan... onu aşüfte rolünde
ve tafra satarak yürürken gördüm.

(Skholiastes, *Aristophanes Üzerine*, "Eşekarıları")

VI

ve Themistokles...

(Yorumcu, *Aristophanes Üzerine*, "Kuşlar")

SKYTHİNOS

Skythinos

MÖ 5. yüzyılda yaşadığı sanılan Teoslu Skythinos, hem *iambos*'ları hem de düzyazılarıyla tanınmıştı. Şiirlerinden günümüze bir tek fragman kalmıştır. Bizanslı Stephanos *Yer Adları Sözlüğü*'nde *iambos* şairi Skythinos'un, İonia'da, Teos'tan olduğunu yazar. Diogenes Laërtios *Filozofların Yaşamları*'nda, "Hiernymos, *iambos* şairi Skythinos'un şiirlerinde Herakleitos'un söylemini gerçekleştirmeyi üstlendiğini söyler," der. Athenaeus da Skythinos'un *Soruşturma* adlı bir kitabından söz eder.

Fragman

Ne ki, daha sonra Megaralılar tanrıya altın
bir mızrap armağan ettiler. Skythinos'un söz ettiği
liri andırmasına özen gösterdiler:

Zeus'un oğlu, alımlı Apollon, sen ki anlarsın
her şeyin başını ve sonunu
ve mızrabında parlak ışığı güneşin.

(Plutarkhos, *Delphoi'deki Bilici*)

DİPHİLOS

Diphilos

MÖ 5. yüzyılda yaşadığı sanılmaktadır.

Fragmanlar

I.a.

(Halirrahothius oğlu, Mantinealı Samos,[12] dört tekerlekli araba yarışını kazandı.)

Theseis'in yazarı Diphilos'un aşağıdaki *iambos*'larda söylediği gibi, Semus adlı biri yarışı kazandı:

Mantinealı Samos gibi sür atları o ki ilk kez sürendi bir arabayı Alpheus'un yanı başında.[13]

(Skholiastes, *Pindaros Üzerine*, "Olymposlu" 10)

I.b.

Kahramanın araba sürmedeki becerisini onaylayan Theseis yazarını tanık gösteriyor (Aristodemos):

Mantinealı kahraman gibi sürüyorsun atları

(Skholiastes, aynı bölüm üzerine.)

PANARKES

Panarkes

"Ziyafetlerde edilen, anlamı belirsiz sözler gibi," dedi; hadım ve onun yarasayı taşlaması üzerine söylenen çocuk bilmeceleri gibi; çocuklar yarasayı adamın neyle taşladığı ve kuşun nerede durduğu üzerine bir bilmece sorarlar.

Skholiasles: Bu parça üzerine Klearkhos'un yazdığı bir bilmece:

(a) Şöyle bir bilmece vardır:

Erkek olmayan bir erkek
Ağaç olmayan bir ağaçta
Hem görüp, hem görmediği
Kuş olmayan bir kuşu
Hem vurdu, hem vurmadı
Taş olmayan bir taşla.

(b) Bir başka söyleyiş:

Erkek olmayan bir erkek
ama yine de bir erkek
ağaç olmayan bir ağaçta
öldürdü kuş olmayan bir kuşu
vurup onu taş olmayan bir taşla.

(Çözüm: Yarasa, hadım, rezene, süngertaşı.)

(Platon, *Devlet*)

Notlar

1. Trimetros: Üç metrik ayaktan oluşan şiir dizesi ya da *trimetros*'lardan oluşan şiir.

2. Karia'daki Menderes Irmağı'nın yılanbalıkları lezzetiyle bilinirdi.

3. Bokböceği.

4. Fındıkyağından yapılan bir Lidya merhemi,

5. "Arka Kapı", burada anüs anlamındadır.

6. Yani. Nymphalar ve Hermes.

7. Agamemnon, Lesbos'a yelken açtığında Prylis ona tahta at hilesini açıklamıştı.

8. Trokhaios: Birincisi uzun, ikincisi kısa iki heceden oluşan ayak.

Tetrametros: Dört metrik ayaktan oluşan dize ya da *tetrametros*'lardan oluşan şiir.

9. Anthias'm hangi balık türü olduğu bilinmemektedir.

10. Kyliks "kadeh" (kadeh başları') üzerine bir sözcük oyunu.

11. Güney Teselya'da, Oeta Dağı'nın eteğinde bir kent.

12. Pindaros'a göre, Olimpiyat Oyunları'nda ilk kazananlardan birinin adı.

13. Olimpiyat Oyunları'nın yapıldığı yerde bir ırmak.

Kaynakça

Douglas, E. Gerber, *Greek lambic Poetry*, The Loeb Classical Library, Harvard University Press, 1999.

Miller, Andrew M., *Greek Lyric*, Hackett Publishing, 1996.

Mulroy, David, *Early Greek Lyric Poetry*, The University of Michigan Press, 1992.

West, M.L., *Greek Lyric Poetry*, The University of Michigan Press, 1992.

West, M.L., *Iambi et Elegi Graeci*, Oxford University Press, 1992.